

Régi húsvét

Bizony, régi húsvét, de nagyon időtálló, mert az emlékek tisztán, szinte megmosdatva jönnek elő az elmúlt fél évszázad avar- és időszagú virágos bozótjából.

Sajnos, a régi érzelmeket bajosabb felidézni, így nem is tudom megmondani, hogy egyházi ténykedéseimet nyugtalan ifjúságunk, vallási lobogásunk vagy feltűnési viselkedésünk fűtötte-e, párosulva valami szelíd színészi hajlamokkal.

Elég az hozzá, nálunk nem kellett hurokkal fogni a ministránsokat, harangozókat, sőt még a fújtatókat sem, amiért – mármint a fújtatásért – egyébként is egy krajcár járt, tekintettel a fújtatással járó fizikai fáradozásra.

A ministrálás első osztályú előkelőségéhez nem fért kétség, bár a civilben való oltárszolgálatot nem lehetett összehasonlítani azzal a dicsfénnel, ami a piros galléros, fehér szoknyás és hűvös, latin szavakkal meghatározott ünnepi megjelenést körülvette.

Persze a koporsós gyásmise sem volt utolsó, ahol feketében – bár nyáron mezítláb – segédkezett az ember, de itt a lelkesedés értékét erősen rontották a várható anyagi kilátások, amelyek szóban kifejezve tíz és huszonöt krajcár között mozogtak.

Beszélték ugyan az öregek, hogy valamikor régen, két vagy három éve a kasznár lánya gyásmiséjén a ministránsok fejenként egy-egy koronát kaptak, de ilyen vagyona hiába spekuláltak kortársaim, mert az ilyen nagy bánatot okozható többi, módos hajadonok rendkívül egészségesek voltak, és mindennel foglalkoztak a világon – magunk között szólva –, csak az elmúlás gondolatával nem.

Végül maradt még a harangozás pótdicsősége s a hozzáértés fitogtatása, amikor nem dadogva szólalt meg a harang a torony ködös félhomályában, ünnepi napsugárba lendítve az öröm vagy a bánat ugyanolyan tiszta zengését, jelezve, hogy a harang mindig ugyanazt mondja, csak az emberi szív piros vagy sötét barlangjában alakul át könnyes vagy hálaadó áhítattá.

De azért a harangozás sem volt utolsó szórakozás. Néha ugyanis a gyászoló család elviselhetetlen bánatában vagy a megkönnyebbülés könnyelműségében itt is kinyitotta a bukszát, öt-tíz krajcár erejéig, ami – tekintettel az öt harangozóra – jelentékeny összeget képviselt... Igen, öt gyerek kellett a harangozáshoz, bár csak négy harang volt, mert egy a toronyból leste, mikor indul el a gyászmenet, és mikor ér ki a temetőbe, amikor az illetékes helyzetén már a harangszó sem változtathat. Kikísérte a halottat, és Kati néni vagy Péter bácsi most már intézze a dolgát, ahogy tudja...

A harangozásban voltak persze igazi sátoros ünnepek és egyéb körmenetek, amikor kortársaimnak valóban fel kellett kötni a rödösgatyát – ezt a gyönyörű, hófehér, apróra ráncolt szoknyát –, aminél szebb és egészségesebb ruhadarabot azóta sem hordtak. Somogyban (és mivel szép volt és magyar, azóta sem hordják) – mert a hosszú körmenet alatt megizzadtak a legénykék, bár váltogatták egymást az öregharang nehéz és a lélekharang gyermekien könnyed munkájában.

Ilyen első osztályú, dicsőséges nagy ünnep része volt a feltámadási körmenet is, ami legalább jó félórás harangozási élvezetet jelentett, mert a hömpölygő allelujás menet az alszeget, főszeget és gátszeget is érintette, s a harsány énekszó meglöbögte a zászlókat s az ablakokban alázatosan bókoló gyertyácskákat is.

Sajnos, ezen a nevezetes körmeneten nem vettem részt, mert az esperesi önkény alkalmasabb egyéneket jelölt ki ministránsnak, így meg kellett elégednem a harangozói beosztással, ahol már úgyszólván ötven vártak a jelre, hogy meghúzzák a harangokat... Ez az öt férfiú alamuszi utálattal ismerte el harangozói jogaimat, csak az egyik jegyezte meg, hogy a körmenet után megfogja a baglyot, ami a torony gerendáján ül...

– Még fiatal – mondta Jancsi –, felnevelem...– Megnézhetem?

– Persze. Van még idő... csak ne ijeszd meg...

– Dehogy – mondtam, és felmentem a csapóajtón a toronyba, ahol gerenda valóban volt, sőt avas fagyúszag is, de bagoly sehol, és csak visszaereszkedve döbbszaggatott meg az ármány kivételes gyalázatossága, mert a csapóajtó zárva volt... miközben elfojtott, gúnyos vihogás hallatszott...

Kizártak a harangozásból!

Dühömben belerúgtam az ajtóba, átkot szórva a cselvetőkre, de ezt is be kellett szüntetnem, mert az áhítat megzavarásáért esetleg valódi esperesi nyaklevések következtek volna, de azért is, mert felzúgott a feltámadási ének, és a megzendült harangok minden más hangot elnyomtak.

Majdnem sírtam, de még leülni sem mertem, mert igaz ugyan, hogy a bánatot ülve könnyebben viseli el az ember, de tekintettel kellett lennem vadonatúj kék ruhámra, amelynek aranygombjai még a homályban is előkelően csillogtak.

Rövid, de igen tartalmas átkot szórtam tehát ellenlábasaimra, és gondolkodni kezdtem. Nem attól féltem, hogy az ajtót nem nyitják ki. De mi a mennykőt csinállok itt félóráig? Ebben a ruhában még ácsorogni sem lehet.

Elég meleg van – gondoltam –, hátha levetném... mondjuk a kabátot, mert a nadrágot talán mégsem ille...

A kabátot tehát levetettem, s közben azon gondolkoztam, hogy a templompadlás milyen mértékben szent hely. Szóval: levettem a nadrágot is...

A templompadlás még elég világos volt bizonyos kutatásra, amelynek tárgya lehettek fiagalombok, bőregerek, kisbaglyok, pénzek is, mert találtunk itt már Kossuth-bankót, Rákóczi-tallért, török füstölőt, német csákót, sőt egyszer egy üveg bort is... ami későbbi évjáratú lehetett, mert az esperes bácsi üvegjeihez hasonlított, és Bandi bácsi, a dékány, napokig keresett valamit a padláson, miközben hangosan dörögött, mondván:

– Hova töttem?... Hova töttem?...

Ez alkalommal azonban nem találtam semmit, és az idő is nehezen múlt, bár zengve zúgtak fölöttem a harangok. Végül is felmáshztam a szentély bolthajtására, és a lyukon, ahol az örökmécs vastag zsinórja feljött a padlásra, lepillantottam a templomba.

A látvány meghökkentő volt.

A padokban öregasszonyok, az első padban Kati néni, akit megismertem hatalmas imakönyvéről.

A templomablakon aranyos ragyogást vert be a lebukó nap, s ebben a ragyogásban, mint tömjénfüstben millió csillagocska kavargott a lyukon át lelökött, lisztfinom por...

Akármire megesküdhetek, hogy először véletlenül löttem le egy marék port, de később élvezetes játékká fajult a dolog, mert az öregasszonyok könnyes elrévüléssel nézték a tüneményt...

A por csak a nap ragyogó lángolásában lett látható, az oltár előtt és fölött gomolygó csillogásban az örökmécses körül, háttérben Szent István glóriás szobrával... és Kati néni támolyogva ment a sekrestye felé, kiszólítva dékány bácsit...

*

Amikor végre kiszabadultam, már alkonyodott; a kórus kiürült, harangozó barátaim elszéledtek... én mégis meglelégedéssel ballagtam ki a templomból, mert élvezetes délután volt.

De a templomajtóban meghökkentem.

A templom előtt, fekete körben, az öregasszonyok között csak esperes bácsi vörös cingulusa és dühös, piros arca jelentett valami változatosságot.

– De öspörös úr – mondta Kati néni. – Látta ez a Bandi is, meg mi mind, asszonyok...

– Mit láttatok?

– Hát aranyos fényességet. Aztán Szentisvány...

– ...leszállt és eljárta a kanásztáncot. Mi?

– Jaj, öspörös úr...

– ...besütött az ablakon a nap, és a galambok leszórtak kis port a padlásról. Na!

– De, öspörös úr...

– Aztán most elmehettek, mert olyat mondok, hogy magam is megbánom...

Az asszonyok lehajtott fejjel oszoltak, mert az öreg pappal vigyázni kellett. Öspörös úr ugyanis azelőtt katona volt, mégpedig huszár, aki Maglájnál vitézkedett, két szép kitüntetése is volt...

*

Hazaérve azt mondja nagyanyám, miután maga elé állított, megvizsgálta ruhámat és megsimogatott:

– Látod, kisfiam, tudsz te vigyázni a ruhádra... mintha most vetted volna fel. Vetközz le!

– Majd...

– Most! Úgyis lefekszel nemsokára...

Levettem a kabátom, és nagyanyám megtántorodott.

– Szentséges atyám... a nadrágot is...

Hát levettem a nadrágot is, és ott álltam az évtizedes portól feketén, mint egy fiatalkorú kéményseprő.

– Mindent! – kiáltott nagyanyám. – Apád agyonver, ha meglát... Állj a lavórba...

*

Ezek a sorok is bizonyítják, hogy apám nem vert agyon, én pedig félóra múlva békésen aludtam, mint a jó gyerekek és a galambok általában.

(1963)

*

Tartalmazza a Harangszó (1975), Búcsú (1979), Karácsonyi látogatók (1989), Tojáshéjdarabkák (2007) c. kötetek.